

Tekenen in de Tijd 98

6-12 juni 2021

Deze zondag is het Sacramentsdag. De zaterdag daarvoor werd gemarkeerd dat er inmiddels al een half jaar twee keer per dag de getijden worden gebeden in ons Huis van Dominicus. Erik Borgman brengt beide met elkaar in verband.

Dat wij in het Huis van Dominicus niet regelmatig eucharistie kunnen vieren, vind ik pijnlijk. Dat de eucharistie 'bron en hoogtepunt' van het katholieke geloof is, is voor mij niet alleen een weetje. Ik voel dat ten diepste zo. Evenals vele anderen heb ik het afgelopen jaar door COVID-19 langere tijd helemaal geen eucharistieviering kunnen meevieren. Ook dat vond ik pijnlijk. Tegelijkertijd ben ik sterker gaan ervaren hoezeer ook in andere vieringen de aanwezigheid van de Gezalfde Jezus onder ons gevierd en belichaamd wordt.

Neem het getijdengebed. Sinds het begin van de advent bidden wij in het Huis van Dominicus dagelijks de lauden en de vespers. Afgelopen zaterdag, de vooravond van Sacramentsdag, markeerden wij met de vrijwel dagelijkse en de meer incidentele bezoekers van het getijdengebed in de vespers dat we dit nu een half jaar doen. Normaal gesproken overwegen wij in de getijden de teksten in stilte. Bij deze gelegenheid hield ik een korte meditatie, waarin ik het volgende zei.

Christelijke geloven bestaat niet in verheven gedachten en leeft niet van meeslepende, maar daardoor oppervlakkig blijvende gevoelens. Geloven is lijf en leden, vlees en bloed, klank en tegenklank, dag aan dag. Psalm 34 spoort ons aan: 'Proef en geniet van de goedheid van de Ene' (vers 9). Daarover gaat Sacramentsdag, het feest waarvan wij de vooravond vieren. Jezus stelt zichzelf en daarmee Gods bevrijding die Hij belichaamt, aanwezig in brood en wijn – en daarmee in de aarde en het graan, in het zaaien en het oogsten, in het groeien en het snoeien van de wijnstok.

Jezus stelt in zijn leven en sterven en opstaan present hoe God aanwezig is en geeft deze aanwezigheid tijd en plaats, een gezicht, een lichaam. Dat doet Hij ook na zijn dood en verrijzenis telkens opnieuw. Hij bevrijdt van bevangenheid, van een manier van kijken die alles ziet in termen van nut en noodzaak, van schaarste en dreiging. Zeker, er is gevaar en pijn en dood, maar kijk naar de vogels van de hemel, zegt Hij in de Bergrede: 'ze zaaien niet en maaien niet en oogsten niet, je hemelse Vader voedt ze'. 'Leer van de lelies op het veld hoe ze groeien. Ze werken niet, ze spinnen niet. Maar zelfs Salomo met zijn pracht en praal ging niet gekleed als een van hen' (Matteüs 5,26.28-29).

Paus Franciscus voegt daar in de encycliek *Laudato si* aan toe dat na Jezus' verrijzenis 'de schepselen van deze wereld zich aan ons niet meer [voordoet] als een puur natuurlijke werkelijkheid, omdat de Verrezene ze op mysterieuze wijze omgeeft en richt op een bestemming van volheid. Dezelfde bloemen op het veld en de vogels die Hij verwonderd aanschouwde met zijn menselijke ogen, zijn nu vol van zijn lichtende tegenwoordigheid' (no. 100). Dit klinkt voor mij mee als wij elkaar, zoals zojuist, Psalm 104 toezingen. Overal is te proeven en te genieten van de goedheid van de Ene, want overal is gave en overgave, roeping en aanspreking, verlangen en richting. Overal leeft en herleeft Gods perspectief, overal is Gods Geest, soms als gloeiing in de as en soms als een laaiend vuur.

Zij komt tot ons in stukken en brokken, gebroken door pijn en soms vrijwel onzichtbaar door tranen, maar wat we door alles heen zien, is de liefde die God is en die van God komt en die we zojuist prezen met de woorden van de apostel Paulus. En te midden van die stukken en brokken liefde leven wij.

Augustinus heeft geschreven dat wij niet alleen bidden *tot* de Gezalfde Jezus, maar dat de Gezalfde ook *voor* ons en *in* ons bidt. Misschien moeten we dat aanvullen met: 'overal om ons heen bidt.' Door de dingen, de planten en de dieren die spreken van de abundantie van Gods goedheid en op hun manier in pijn en strijd verlangen naar de voltooiing. Door het lijden en strijden, de radeloosheid en het hunkerend verlangen van de mensen om ons heen. Door de woorden die ons aangereikt worden en die wij in de mond nemen, en die wij elkaar daardoor geven.

In het bidden van de getijden zijn we ontvangers en gevers tegelijk, oogsters en zaaiers, reiken wij uit en verzamelen wij ons – in een en dezelfde beweging. Zo laten wij opnieuw zien wat het is om kerk te zijn. Niet bij uitsluiting van anderen die andere dingen doen, maar te midden van en verbonden met die anderen.

Ik eindigde in een wat meer anekdotische toon. Hoe kwam het zo tot het bidden van de getijden:

Eind 2017 zag ik een documentaire over trappisten die uit hun klooster in Diepenveen vertrokken waren naar Schiermonnikoog. Op zoek naar een nieuw klooster waren zij voorlopig in een rijtjeshuis neergestreken en in die voor hun onwennige en voor hun leven ongeschikte omgeving, onzeker over de toekomst, zetten zij stoelen in een kring, haalden hun boeken tevoorschijn en zetten hun getijdengebed voort. Ik was er zeer van onder de indruk en ook wel jaloers op: wat er ook gebeurt, zij konden altijd doen wat zij moesten doen, wat zij beloofd hadden te doen.

In het najaar van 2020 waren we met een aantal andere groepen in hetzelfde klooster in Diepenveen dat door de trappisten verlaten was en dat nu onder de naam 'Nieuw Sion' beheerd en bewoond wordt door een groep niet-moenniken. Zij slaagden erin dagelijks vier keer per dag in de kloosterkerk het getijdengebed te bidden. Wij deden mee en dat deed bij mij uit de gloeiende as het vuur opvlammen. Het kan dus, laten wij het dan ook proberen!

Ik vond een vorm, ik vond in mijn eigen echtgenote iemand die wilde voorzingen, wij oefenden eerst een maand lang met ons tweeën en er sloot toen al iemand aan die ons toevallig bezig hoorde. Toen we echt begonnen kwamen er anderen. Sommigen af en toe, anderen bijna elke dag. Zo werd het echt iets: geen verheven ideaal, geen vaag gevoel van 'als dat toch eens kon', maar lijf en leden, vlees en bloed, klank en tegenklank, dag aan dag aan dag aan dag aan dag.

Ik ben ervan overtuigd dat het bidden van de getijden geen activiteit naast andere is. In het getijdengebed wordt vormgegeven aan wat het Huis van Dominicus draagt: ontvankelijkheid, dankbaarheid en de daaruit voorkomende bereidheid te delen van wat onszelf ten deel viel.

Erik Borgman, lekenmoennicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus